שאין בה שוה פרוטה • שאם יש בה תשלומי פרוטה משלם ואינו לוקה דילפינן בכתובות באלו נערות (דף נב:) בפירוש ריבתה תורה תובל בחבירו לתשלומין וכי אין בה שוה פרוטה לוקה שעבר על לא תוסיף פן יוסיף (דברים כה): **ולא מקשינן מכאן לקללה** • לומר שכשם שאינו לוקה על קללתו דכתיב בעמך תורה אור כך לא ילקה על הכאתו ופלוגתא היא בסנהדרין דאיכא דמקיש ואיכא דלא מקיש: **חוץ מגר תושב** • ומשמע דמתרוייהו ממעטו ליה דלא הוא גולה ע״י הריגתו אלא נהרג ולא ישראל גולה עליו: **ל״ק כו׳ גר תושב שהרג גר תושב**-גולה כדקתני בהדיא וריישא כשהרג את ישראל אינו גולה דלא סגי ליה בגלות: **ליכיך** . אשכח מלות שנלמדו בני נח קאי (ו) וקיי״ל אזהרתן זו היא מיתתן ליכיך גר תושב או עובד כוכבים שהרגו נהרגין ואפי׳ בשוגג שאין בני נח לריכין התראה כדאמרינן בסנהדרין (דף נז.): **מה עובד כוכבים ל״ש קטל בר מיניה** . עובד כוכבים כמותו: **לאו בר מיניה**. ישראל: **אף גר תושב לא שנא טל בר מיניה**. גר תושב כמותו: **דלאו בר מיניה** ישראל: **נאמר מותר**. נהרג דלאו בר גלות הוא: **ואזדו לטעמייהו**. רב חסדא דלא בעי לפנויי בתומר מותר דקסבר אינו הוא (ז) ורבא) דאמר נהרג: **כסבור בהמה**. ה״ז כאומר מותר שהיה לו לעמוד ואף זה היה לו לעיין ובגר תושב עסקינן: **חייב** . מיתה: **מאי לאו בידי אדם** • בדיני בני נח וזה אומר מותר היה כסבור אמות אברהם היא: **נאנסים ולא נאנסים** . והלא יודע שהיא אשת איש: **הגוי גם לדיך הסרוג** . קס״ד שהודה לו הקב״ה אלמא אינם הוא: **כדקא מסדרי ליה עילויה**. לא הודה לדבריו שהשיב לו תשובה שחייב מיתה שאינו לדיק בדבר שהיה לו ללמוד דרך ארץ כדמפרש ואזיל: **על האשה אשר לקחת** ״מאי לאו בידי אדם, לא בידי שמים דיקא נמי דכתיב ״מרטוא לי״, ״ולטעמיך״ ״וחטאתי״ ״לאלהים״ לאלהים ולא לאדם אלא דינו מסור לאדם הכא נמי דינו מסור לאדם אביי לרבא הגוי גם צדיק תתרוג דתם כדקא מהדרי (ה) עליה ״ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא אשת

שאין בה שוה פרוטה *דא״ר אמי א״ר יוחנן *הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לנקה *ולא מקשינן הכאה לקללה: חוץ (ח) (מעל ידי) גר תושב וכו׳: אלמא גר תושב-עובד כוכבים הוא אימא סיפא גר תושב גולה ע״י גר תושב אמר רב כהנא לא קשיא באן בגר תושב שהרג גר תושב באן בגר תושב שהרג ישראל איכא דרמי קראי אהדדי כתיב °לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש הערים״ וכתיב °והיו לכם הערים למקלט-(ג) לכם ולא לגרים אמר רב כהנא ל״ק באן בגר תושב שהרג ישראל באן בגר תושב שהרג גר תושב ורמינהי ליכיך גר ועובד כוכבים שהרגו נהרגין קתני גר דומיא דעובד כוכבים מה עובד כוכבים לא שנא דקטל בר מיניה ולא שנא דקטל דלאו בר מיניה נהרג אף גר לא שנא דקטל בר מיניה ולא שנא קטל דלאו בר מיניה נהרג? אמר רב חסדא ל״ק באן שהרגו דרך ירידה באן שהרגו דרך עלייה: דרך ירידה דישראל גלי איהו נמי סגי ליה בגלות דרך עלייה דישראל פטור הוא נהרג, א״ל (ג) רבא ולאו ק״ו הוא ומה דרך ירידה דישראל גלי איהו נמי סגי ליה בגלות דרך עלייה דישראל פטור אינו נהרג אלא אמר (ל) רבא יבאומר מותר א״ל אביי *אומר מותר אנוס הוא א״ל שאני אומר אומר מותר קרוב למזיד הוא ואזדו לטעמייהו דאיתמר כסבור בהמה ונמצא אדם כנעני ונמצא גר תושב: רבא אומר חייב *אומר מותר-קרוב למזיד הוא רב חסדא אומר פטור אומר מותר-אנוס הוא אתיביה רבא לרב חסדא °הנך מת מאי לאו בידי אדם, לא בידי שמים דיקא נמי דכתיב °מרטוא לי״, ״ולטעמיך״ °וחטאתי״ ״לאלהים״ לאלהים ולא לאדם אלא דינו מסור לאדם הכא נמי דינו מסור לאדם אביי אביי לרבא °הגוי גם צדיק תתרוג דתם כדקא מהדרי (ה) עליה °ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא אשת

אלמא גר תושב עובד כוכבים הוא-(איט) מדקדק מדאתי למעוטי גר תושב לפי שאינו ממעט אלא גר תושב שהרג ישראל שאינו גולה אלא נהרג וכן ישראל שהרג גר תושב דפטור דכן מוכיח לשון מתני׳ דקתני הכל גולין ע״י ישראל וישראל ע״י כולן חוץ מגר תושב דאשר אינו בכלל דהאי הכל דאין גולין ע״י ישראל וכן ישראל אינו גולה על ידו (אלא) קא סלקא דעתיה דכיון דישראל אינו גולה ע״י גר תושב ואלא גר תושב דינו כעובד כוכבים א״כ הוא הדין גר תושב לגר תושב מידי דהוה אעובד כוכבים לעובד כוכבים ולכך קאמר אימא סיפא וכו׳ ומשני ריישא דוקא קאמר גר תושב ליסראל אבל גר תושב לגר תושב לא וכדמייתי בתר הכי מקראי ובתוספ׳ ראיתי שדחק לפרש דמעיקרא סלקא דעתיה דגר תושב וישראל גולין זה ע״י זה וחוץ דגר תושב דקתני במתני׳ אתא למעוטי שאין גר תושב גולה ע״י הכל ולא הכל על ידו ולא ידענא מאי קאמר אדא דכל היכא דקתני) חוץ וכו׳ קאי אכל מה דלעיל מיניה ואף אתא ל״ל דהאי חוץ אתי למעוטי דלא הוי בכלל ישראל לגלות ע״י הכל והכל על ידו (מ״מ) קשה דהא לא קתני כללא גבי ישראל וחוץ משמע דאתי לאפוקי מכללא ועוד דגר תושב לאו בכלל ישראל הוא ואמאי אינטריך לאפוקי וע״ק דא״כ דס״ד מעיקרא דישראל וגר תושב גולין זה ע״י זה מאי קאמר אלמא עובד כוכבים הוא אי עובד כוכבים (ח) לא יגלה ישראל על ידו ולא הוא ע״י ישראל: **דרך** עלייה דישראל פטור הוא נהרג . ואי״ת אכתי לא הוא דומיא דעובד כוכבים דאפי׳ דרך ירידה נהרג וא״ל דמ״מ הוא דומיא דעובד כוכבים מה עובד כוכבים לא שנא בר מיניה ל״ש לאו בר מיניה כו׳ וכך הוי סגי דומיא דעובד כוכבים בחדא מילתא: **אמר** ליה (ט) רבא לא כ״ש הוא ומה דרך ירידה וכו׳. ואי״ת אדרבה היא הטתנא דרך ירידה ניתן ליסראל לכפרה דסגי ליה בגלות אבל דרך עלייה לא ניתן ליסראל לכפרה תמוה הוא ואינו גולה דלא סגי בגלות דה״ל

אמרינן בדף״ק (נעיל דף נ:) וי״ל דלית ליה האי טעמא דדרך עלייה לאו משום דלא סגי ליה בגלות אלא משום דקיל הוא ביותר מירידה דהוי מיעוטא ביותר והלכך לא מצי אמרת דאמור ביותר מירידה: **ואזדו** לטעמייהו . רב חסדא דמוקי לה דרך עלייה ואזי נהרג ולא מוקי לה בתומר מותר משום דס״ל דאומר מותר אינו הוא ולא מיקטל (י) ורבא״ אית ליה דאיכא דדרך עלייה לא מיקטל ״לקבל״ ואומר מותר מיקטל דהיה לו ללמוד ולא למד: **כסבור** בהמה ונמצא אדם . רבא אמר חייב דהיה לו לעיין אם אדם אם בהמה ״וא״כ״ אומר מותר היה לו ללמוד וא״ל שנמצא אדם גר תושב ודקאמר חייב דאיירי בגר תושב ועוד דאי בישראל א״כ חייב דקאמר (כ) רבא חייב גלות קאמר וזה אינו דהא לעיל ממעטינן אומר מותר מגלות אלא על כרחך מיירי שהחורג נמי גר תושב ורבא דאמר חייב חייב מיתה קאמר: **דאומר** מותר קרוב למזיד הוא. פי׳ משום דהיה לו ללמוד והכא נמי היה לו לעיין: **ורב** חסדא אומר פטור דאומר מותר אנוס הוא . ואי״ת רב חסדא היכי מתרץ ברייתא לעיל (דף ז:) דקתני פרט למזיד ואוקימנא דר״ל לאומר מותר ולדידיה הא אומר מותר לא הוי מזיד וי״ל דרב חסדא סבר דמ״מ קרי ליה מזיד משום דבמזיד נהרג שיודע בטוב שהוא הורגו ואי״ת דברים פירקין (דף ז:) אמרינן בבלי דעת פרט למתכוין לבהמה והרג לאדם ולמה לי קרא תיפוק ליה משום דחשיב אומר מותר כדמשמע הכא ואומר מותר הוא ממעטו מבשגגה וי״ל דלעיל מיירי כגון דאיכא בהמה ואדם לפניו ונתכוין לבהמה והרג אדם אבל הכא שלאותו דבר שנתכוין נמצא שהוא אדם ומשום הכי קאמר (נ) רבא שהוא קרוב למזיד: **אלא** דינו מסור לאדם כו׳ . לפי הגי׳ ה״פ אלא אע״ג דכתיב והטאתי לאלהים מ״מ הוי דינו מסור לאדם פי׳ חייב בדיני אדם וקשה דלישנא לא משמע הכי לכן נראה כאידך גירסא אלא דינו מסור לשמים וכו׳ פי׳ אלא לכך נקט והטאתי לאלהים דאע״ג דחייב אף בדיני אדם משום דדינו היה מסור לשמים לפי שלא היו שם עדים הלכך אין דינו מסור אלא לשמים ה״נ דכתיב מחטוא לי הייט דדינו מסור לשמים ולא לאדם לפי שלא *ידע מעולם שהיא אשת איש ולעולם חייב בדיני אדם . כך נראה למשי״ח :

דתם כדאהדרו ליה . שלא היה לדיק כדמסיק ואזיל הבא אשת האיש כי נביא הוא דה״ל ללמוד ורב חסדא לית ליה האי דרשא דכי נביא הוא אבל ליכא לפרושי דאהדרו ליה דכתיב ואם אינך מעיד דע כי מות תמות שאחרי שהודיעו שהיא אשת איש ה״ל הכי ומ״מ י״ל מדאינטריך לומר לו כן ס״מ שהיה אומר לו שכך דינו גם למי שטעה לפי שהיה לו ללמוד ולא למד והא דקאמר אשת נביא הוא וכו׳ מילתא באפי נפשיה היא ולא מטעמא הוא כמו לפירוש הקונט׳ והא דמסיק דהיה לו ללמוד כו׳ מיתוקמא שפיר גם כרב חסדא דמדרך ארץ יש לו ללמוד ומיהו נמי ניחא לשיטת קונטרס :

*) כס״מ חוץ אתי למעוטי מכללא ואם נאמר דאתי למעוטי כו׳ ע״י וקשה

ורבי

ליה בגלות אבל דרך עלייה דלא : (י) ד״ה ואזדו וכו׳ ורבא אית ליה מיפקא : (כ) ד״ה כסבור וכו׳ דקאמר רבא חייב וכו׳ ורבא דאמר חייב : (ל) ד״ה ורב חסדא וכו׳ קאמר רבא שהוא קרוב למזיד :

כתובות לב: סנהדרין פה.

[סנהדרין פה:]

נוסח/מחקה

רבינו חננאל

ר׳ לטובות בקבלת אחת סתי׳ בתיבין אל תעשה ◇ ר״ת טוקפת על יני ר׳ כהנא

נוסח/מחקה

ר׳ תשובות ל״ר״ב סתכה בתיבין בלות לגר תושב

נוסח/מחקה

אומר אותר

נוסח

תת נוסח אחרות אחרות קלקיחת טרה

כס״מ מ״ר

כט א מיי׳ פט״ז מהל׳ סנהדרין סל׳ י״ב וס״ס מהל׳ חובל הל׳ ג סמג עשין ע עוש״ע מ״מ פי׳ תל סעיף ב: ל ב מיי׳ פ״ס מהל׳ רוצח הלכה ג וסל׳ ד: לא ג מיי׳ שם סל׳ ד וס״י מהל׳ מלכים הלכה ח:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ כפיסקא חוץ מגר תושב כל״ל ותיבו׳ מעל ידי נמחק: (ב) שם לכם ולא לגרים.נ״ב עיין לקמן ד׳ יג ע״א: (ג) שם ל״ל רבא ולאו ק״ו: (ד) שם אמר רבא כלומר מותר: (ה) שם כדקא מסדרי ליה פילוניה: (ו) רש״י ד״ה ליכיך וכו׳ דקיימא לן: (ז) ד״ה ואזדו וכו׳ ורבא דאמרי: (ח) תוס׳ד״ה אלמא וכו׳ אי עובד כוכבים הוא לא יגלה ישראל: (ט) ד״ה אמר ליה רבא ולא וכו׳ דניתן ליסראל לכפרה סגי :

כתובות לב: סנהדרין פה.

[נעיל ז:]

[שם]

[נעיל ז:]

מתני׳

ברלאיה כ

שם לא

שם ל

שם

פי׳ ידע טעולם